

1974 | 4

**Szocialista brigádvezetők
a munkásművelődésről**

**A magánlakás-építés
problémái**

**Tudomány
és közművelődés
a múzeumokban**

A munkáskórusokról

**A nógrádi Ipartelepítés
múltjából**

**Madách-életrajzi adalékok
a Harsányi-hagyaték
alapján**

**Papp Lajos versel,
Bába Mihály
és Erdős István írása**

Antológiákról

PALÖCFÖLD

A szocializmus teljes felépítéséért tevékenykedő társadalmunkban csakis új, szocialista nemzeti kultúra töltheti be maradéktalanul sajátos funkcióját. Nélküle nem alakulhat ki és nem fejlődhet a társadalom marxista-leninista ideológián alapuló tudata, a szocialista hazafiságot és internacionalizmust egyaránt magába foglaló új nemzeti öntudata.

A szocialista nemzeti kultúra szerves részeként élnek és hatnak történelmünk haladó elemei, így a népi Kultúra hagyományai is. Politikai, művelődési és közművelődési életünk időszerű kérdései – a szocialista nemzeti egység megteremtésének célja, a hazafias nevelés,

a nacionalizmus elleni harc, a népművészeti hagyományok beépülése a művészeti alkotómunkába, a helyi hagyományok széleskörű és mozgalomszerű feltárása – természetszerűen, sőt szükségszerűen fordítja a figyelmet a népi kultúra jelenségei felé.

A nép kultúrájának vizsgálata és a kísérlet, annak beépítésére a nemzeti öntudatba, művészetbe a 18. században kezdődött. Az érdeklődés egy-egy tudományág tárgykörékként jelentkezett ugyan, de sokrétű összefüggésben a meghatározott korok társadalmi kérdéseivel. Ugyanis a nép kultúrájával, művészetével való foglalkozás, feltárása és tudatosítása, felhasználása nem első-

TÁRSADALOMPOLITIKAI, IRODALMI, MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

sorban, mint tudományos tevékenység, hanem mint ideológiai, politikai, művészeti törekvések szerves része hatott és hathatott, a társadalomban, a nemzeti tudatban és művészetben, általában a közvéleményben.

A történelmi fejlődés során a népi kultúra, a népi hagyomány fogalom- és tárgyköre bővült, változott: egyrészt a paraszti osztály mellett a századfordulótól a munkásosztály kultúrája is az érdeklődés fényébe került, másrészt a szinte kizárólagosan népművészet-központú kutatások kiegészültek a népi életmód, szokások, a népi társadalom elemzésével is.

Megyénk jellegzetes – palóc – etnikai terület. Ez magyarázza, hogy a néprajzkutatók és nyelvészek a kezdetektől fogva máig különös figyelmet fordítottak vizsgálatára. Az 1891-ben megalakított Nógrád megyei Múzeumi Társulat, és a később megszervezett Palóc Múzeum legalapvetőbb célkitűzése a palócság tárgyi és szellemi népművészetének gyűjtése és feltárása volt. Máig sincs azonban összefoglaló mű Nógrád megye népi hagyományairól, népművészetéről. A Munkásmozgalmi Múzeum csak a legutóbbi években kezdte el az ipari munkásság, de különösen a bányászság sajátos életkörülményei között kialakult életmód, szokások, művelődési formák kutatását, feldolgozását.

Közművelődési tevékenységünk fejlesztésének egyáltalán nem elhanyagolható célkitűzése: gazdag és máig élő, ható népi hagyományaink feltárása, a bennük rejlő politikai, esztétikai értékek széleskörű felhasználása.

Népi hagyományaink ápolása váljék hát közművelődési és oktatási gyakorlatunk szerves részévé, kapjon nagyobb szerepet az ismeretterjesztésben, az öntevékeny művészeti mozgalomban, a múzeumi, kiállítási programokban, a helyi és megyei társadalmi akciókban, az iskolákban végzett oktatási és órán kívüli tevékenységben. A korszerű művelődés elvei alapján, differenciáltan kell meghatározni a hagyományos formájukban felújítható vagy felhasználható elemek körét, és a történeti jellegű, ismertetésre váró hagyományok témaköreit.

Mire gondolt a „nép”, amikor dalt költött, amikor szenvedélyes táncait kidobogta, csanakját, guzsaját faragta, s amikor természet-kérő játékeit variálta, amikor „megadta a módját” a mindennapi eseményeknek? Arra biztosan nem, hogy nemcsak a maga örömeire, hasznára teszi mindezt, hanem a jövőnek is. A nép nagyon sokáig nem volt tudatos kultúrateremtő, hagyományai mégis a nemzeti kultúra máig ható részévé váltak.

Nézzük, hallgatjuk a táncokat, a népdalokat, a lakodalmast, a szüreti játékot; megráznak a balladák tragédiái, elgondolkodunk a nép régi életéről szóló híradásokon, leírásokon. És szinte észre sem vesszük, hogy közben nemcsak élményben gyarapodunk, hanem érzéseink, gondolataink is formálódnak, mai emberségünk gazdagodik. Nap mint nap erősödik meggyőződésünk: a népi kultúra hagyományainak társadalomalakító szerepe is van.

1974 | 4

VIII. évfolyam 4. szám

Tartalom

VALTOZÓ VALÓSAGUNK

- 3 Szocialista brigádvezetők a munkásművelődésről
- 4 Sulyok László: Hűség a dalhoz, hűség a hagyományokhoz
- 5 Sapszon Ferenc: Munkáskórusokról
- 6 Molnár Pál: Tudomány, közművelődés, nevelés
- 7 Kő-Szabó Imre: Házépítés
- 9 Szinyei Béla: A magánlakás-építésről
- 11 Prokai Gábor: „Nem romantikus idő volt”
- 12 E.K.S. A faragó ember

SZÉPIRODALOM

- 13 Bába Mihály: A csomag
- 13 Papp Lajos: Három arckép, Gépeimről
- 15 Erdős István: A bikának el kell pusztulnia

HAGYOMÁNY

- 17 Szivircsek Ferenc: A nógrádi ipartelepítés múltjából
- 18 Belitzky János: A szabadgondolkodás nógrádi és borsodi előfutárai
- 20 Leblanc Zsoltné: Madách-életrajzi adalékok a Harsányi-hagyaték alapján

KÖRKÉP

- 22 Olvasónapló 1974 (Szigethy Gábor)
- 23 Fábrián Gyöngyvér kiállításán (Mikó Sándor)
- 24 Szép szó 1973 (Lakos György)
- 25 Írószemmel 1973 (Szaláncay György)
- 26 Körkép 74 (Doboss Gyula)
- 26 Rivalda 72–73 (Barna Tibor)

*

A címlapon Antoni Falat festménye, a hátsó borítón Mészáros Géza grafikája

PALÓCFÖLD

TÁRSADALOMPOLITIKAI, IRODALMI, MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

A NÓGRÁD MEGYEI TANÁCS MŰVELŐLÉSÜGYI OSZTÁLYÁNAK LAPJA

Megjelenik kéthavonta

Felölős szerkesztő: Végh Miklós

A szerkesztőség tagjai: Csongrády Béla, Czinke Ferenc, Kerekes László, Kiss Aurél, Kojnok Nándor, Schneider Miklós.

Kiadja a Nógrád megyei Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó: Vida Edit. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely postahivatalnál, a kézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Posta Központi Hírlap Irodámál (KHI Budapest, V., József Nádor tér 1. sz. Postacím: 1900 Budapest) közvetlenül, vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215–96162, pénzforgalmi jelzőszámára. A szerkesztőség címe: 3100 Salgótarján, Nógrád megyei Tanács Művelődésügyi Osztálya. Egyes szám ára: 6 Ft. Előfizetési díj fél évre 15, egy évre 30 Ft.

Kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza.

74 5560 Nm NyV balassagarmati telepe 2000 db.

Index: 25 925

K.N.